

ДО ЛІТЕРАТУРНИХ ЮВІЛЕЇВ

**До 190-річчя від дня народження
Юрія Федьковича (1834–1888)**

<http://doi.org/10.31861/pytlit2024.110.007>

УДК 821.161.2.Фед.09:316.77

СОЦІОКОМУНІКАТИВНА ПРАКТИКА ЮРІЯ ФЕДЬКОВИЧА ЯК ДІАЛОГ КУЛЬТУР

Лідія Ковалець

orcid.org/0000-0003-3022-522X

l.kovalets@chnu.edu.ua

Докторка філологічних наук, професорка

Кафедра української літератури

Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича

Вул. Коцюбинського, 2, 58002, м. Чернівці, Україна

Анотація. Історія Юрія Федьковича репрезентована не стільки в глобальному сенсі, скільки в буттєвому – з урахуванням, що кожен індивід, з яким ми спілкуємося, є новою особливою культурою. Спочатку розглянуто специфічну систему зв'язків письменника з найближчим оточенням, зокрема батьком, А.Гординським де Федьковичем. Указано на чинність в обговорюваній ситуації суто етнічних особливостей комунікації буковинських гуцулів, а також на «текстуальну», діалогічну відкритість письменницької і громадської діяльності Ю.Федьковича для *Інших*. Затим виокремлено різні форми взаємин митця з *Іншими*. Це взаємини передовсім єднання, діалогічного спілкування, підпорядковані високим демократично-культурницьким цілям і пов'язані з літературою та творчою практикою. Маємо на увазі контакти із сестрою Марією, деякими представниками творчої інтелігенції (Р. Роткелем, Е.-Р. Нойбауером, А. Кобилянським та К. Горбалем, Е. Марошані, Д. Танячкевичем, М. Драгомановим, С. Смаль-Стоцьким). У стосунках із селянами й товаришами по жовнірській службі Ю.Федькович так само продемонстрував не авторитарний, імперативний, а суб'єкт-суб'єктний стиль спілкування й отримав

у відповідь високі гуманістичні цінності. Та іноді ці діалоги через утилітарну людську природу декого з *Інших* були неспроможні перерости в повноцінний діалог культур. Висвітлено обставини ускладненої комунікації Ю. Федьковича з питомою інтелігенцією та й самим собою в другій половині життя (від середини 1860-х років), що було реакцією на нижчі способи взаємин між комунікантами, – псевдодіалогічні, навіть утилітарні, але не повноцінні. Тоді поетові компенсували дефіцит людської уваги бесідування з книжками, що було формою справжнього діалогу культур. Зроблено висновок, що обмежена комунікація Ю. Федьковича із сучасниками значною мірою спонукала його комунікувати з ними та й усіма *Іншими* у творчості. Письменник володів високим рівнем культурологічного мислення, результативно приймав і транслював цінності рідної та чужих культур. Отже, може вважатися чи не найяскравішим носієм культурного коду своєї етноспільноти в якнайширший культурний контекст.

Ключові слова: Юрій Федькович; діалог культур; проблематика стосунків Ю. Федьковича із сучасниками; митець і його комунікативний досвід.

Історія життя Юрія Федьковича розгорталася на широкому геополітичному просторі, який стосувався кількох європейських держав. Громадянство в Австрійській (із 1867 року Австро-Угорській) імперії, конгломераті понад двох десятків націй і народностей – уже само собою передбачало унікальність та розгалуженість комунікативних зв'язків цього письменника й громадсько-культурного діяча. Власне, у XIX столітті людина, мешкаючи навіть у такій віддаленій од цивілізації місцині, як Буковина, чимраз частіше переставала жити осідло, та й контакти її з іншими етногрупами чи етносами навіть за умови прив'язаності до рідного ґрунту були річчю звичною. 1900 року у статті «Писателі-русини на Буковині» Леся Українка, явно згущуючи фарби («це замкнений, мало приступний стороннім впливам світ» (Українка 1977b: с. 273) не випадково акцентувала, що тут живуть дуже відмінні між собою народи: русини, румуни, німці. «Племена ці надто різко відрізняються одне від одного, щоб асимілюватись» (Українка 1977a: с. 63), – зауважила ця ж авторка в іншій версії згаданої праці, визнавши, що письменники Буковини, надто Федькович, «дають цікаву картину життя всіх шарів населення

цього краю» (Українка 1977а: с. 75).

Примітно, що діалогічність (а отже, поступ, узаємодія) закладена у Федьковичевій програмі розвитку навіть на рівні генетичному: його батько, Адальберт Гординський де Федькович, походив із Галицької Русі (Самбірщини) з польської (чи сполонізованої) шляхетської родини, що належала до відомого герба «Сас»; матір, Анна Гординська, з роду Ганицьких, репрезентувала інше – руське панотцівське середовище Буковинської Гуцулії. Обидва сценарії походження роду по батьковій лінії достатньо вірогідні: у XIV–XVI століттях Підкарпаття зазнало потужної військової колонізації, учасники її винагороджувались українськими землями й оселялись на цій території, утворюючи етнічно-релігійні громади. Зрештою, Гординські могли бути й корінними русинами, потрапити на службу до польської корони й так перетворитися на шляхту. У будь-якому разі поляків Галичини доречно вважати субетносом поляків Польщі, тобто вони мали свою культурно-побутову специфіку, польську свідомість і ідентифікували себе з поляками.

Вступивши у зв'язок з іншою в етноконфесійному плані спільнотою, Адальберт Гординський змушений був прийняти парадигму її певних норм та цінностей, заодно багато в чому залишаючись (як етнофор) на рідних етноцентристських позиціях, і то не тільки щодо конфесії. Він при кожній нагоді вдягався по-польськи; знаючи кілька мов, найчастіше послугувався польською, дбайливо зберігав свій шляхоцький диплом, як його потім зберігав до останку і син-письменник. Це відповідало родовій свідомості та свідомості культурній, допомагало уникнути асиміляції і зберегти ідентичність. Водночас Гординський-старший пішов на діалог з *Іншими* задля співробітництва, а не тільки співжиття / співбуття: у державну аграрно-ділову сферу, що поставала на буковинському терені, він спершу як мандатор, потім – як чиновник Чернівецького магістрату приніс свій індивідуалізм, практицизм, енергійність, властиві більше полякам і німцям як політично та й культурно впливовим націям. Означені норми поведінки «працювали» на соціоекономічні зміни, їх, цих генетично успадкованих норм, у певні періоди своєї громадсько-культурної та науково-творчої діяльності активно дотримувався, можливо, сам того не підозрюючи,

й Федькович. Однак національний стереотип ляха як пана (в гіршому сенсі), емоційно засвоєний Федьковичем передовсім із літератури, Шевченкової творчості, а ще періодами розбалансовані стосунки батьків, перебування хлопця в час онтогенезу під значним впливом матері та сестри, натури творчої, ідентифікація себе з матір'ю зумовили з'яву виразної і тривалої етнічної антипатії до батька – аж до витворення ще в молодості міфу про своє, мовляв, інше – демократичне – походження від простого гуцула Івана Коссована.

Такий психологічно складний випадок не піддається однозначному трактуванню. Попри це, біографічні відомості дають зрозуміти, що він виник не на ґрунті національної ворожості, як це педалювала радянська критика, а через порушення діалогічності, точніше – затяту недіалогічність сина стосовно батька, а вже відтак через різноспрямованість систем їхніх цінностей. Далі було недіалогічне спілкування сторін: звідавши явні переваги бікультурної комунікації, значною мірою саме завдяки батькові, Федькович зміцнився у своїй національній, етнічній самосвідомості («Я русин, я гуцул...»): збагнувши культуру реліктової групи як рідну, як цінність, він так само охоче і спрагло вступив у діалог із «німеччиною», німецькою культурною традицією; навіть щоденна активна маніфестація гуцульського одягу, своєї «національної визначеності у свідомості та побутово-звичаєвої традиції» (В. Погребенник), як видається, бере початок в аналогічному вчинкові батька – звісно, в його «польській» версії. Якщо зважити на велику узалежненість кожного від інфантильних вражень (а звідти – і «структура особистості, зокрема й настанова до світу, до життя, до людей» (Цимбалістий 1992: с. 78)) і врахувати ще й суто етнічні особливості комунікації на первинній Федьковичевій території, закріпленість у психіці письменника комплексу етнічної культури («гуцул уміє бути скритим <...>. Життя на горах примушує верховинців обходитися без товариства і вдовольтись самотністю» (М. Р[удницький] 1928: с. 68)), то неважко зрозуміти, чому він, Федькович-комунікант, явив дуже специфічну систему зв'язків, що в національному літературному каноні хтозна чи має аналоги. Власне, соціальна поведінка особистості буковинця, індивідуально-творчий стиль життя при всій його іноді зовнішній

регламентованості (мандри в Молдову «хліба собі глядіти», понад 10-річна військова служба на територіально широких локаціях – у Трансильванії, Італії, Австрії, праця в Галичині – іншій, ніж Буковина, етнокультурній реальності, інспектування народних шкіл у Вижницькому повіті, письменницька і громадська діяльність, «текстуально», діалогічно відкриті для Іншого, не кажучи про складнощі душевної організації, її нестабільність) навіть передбачали широку, складну й разом унікальну партитуру цього спілкування.

Початок найоптимальнішої форми взаємин як єднання, як розмови про сутнісне припадає на ранній вік – час контактів із сестрою Марією, носієм унікальних художніх відомостей (вона «знала незраховані казки і пісні русько-народні <...>, то я, хлопчиком будши, раз у раз при ній [сестрі] ся забавляв і всі ті співанки і казки попережняв» (Дідицькій 1862: с. XII). Водночас органічно засвоювалися в різних обсягах культурні пласти, пов'язані з іншими етнічними меншинами на Буковині, а також з Біблією як чи не першою книгою, яку трималося в руках; пізнавалась культура загалом у своєму широкому антропологічному сенсі. І дитяча душа мала вчитися зосереджуватись на власних почуттях та думках, пізнавати себе, що є чи не найголовнішою метою діалогічного спілкування.

Однак налагоджуваний діалог мав тоді ще, видається, більше інтраперсональну (із самим собою) природу, вразливе суб'єктне «Я» виходило навстріч суб'єктному «Ти», але не абиякому, може, і не безпосередньому (лицем до лиця), а вибраному, творчому, глибинному, дарма що це не завжди узгоджувалось із нормами та цінностями соціуму. Такий критерій у доборі комунікантів мав діяти для Федьковича (хай на підсвідомому рівні) уже в двокласній німецькій школі Чернівців, де він навчався у товаристві представників фактично всіх земель, на яких Австрія прагнула «сповнити своє післанництво». А що він, цей критерій, діяв у Молдові, куди в 1848-му 14-літній хлопець прибув на землемірську та аптекарську практику, не викликає сумніву. За спогадами Р. Роткеля, німецького художника і письменника, з яким практикант зацікавився тут і який став «добрим генієм його молодощів» (М. Зеров), той «не знав, що то значить по-молодечому погуляти», «дивився на жите поважно», мав «велику охоту до

наукових студий»); до того ж він «був уже поетом» (Маковей 1911: с. 74–75). Саме Р. Роткель дав Гординському зразок гуманістичного, т. зв. домінантного спілкування (коли замість домінанти на себе вільно з'являється домінанта на *Іншого*), у відповідь хлопець розкрив свій суб'єктивний світ і став учасником узаємного обміну почуттями та інтересами.

Обопільна стратегія діалогічного спілкування, хоч і не завжди така ідеальна, як у випадку Р. Роткеля, захмарювана непорозуміннями, відбувалась на рівнях: Федькович – німецький поет і педагог Е. Р. Нойбауер; Федькович – молоді галицькі русини А. Кобилянський та К. Горбаль (саме вони, здобуваючи в Чернівцях освіту, навернули поета, що розпочав писати німецькою, до української літератури); Федькович – Д. Танячкевич, львівський приятель, греко-католицький церковний діяч; Федькович – М. Драгоманов (саме завдяки цим контактам наш письменник за підготовлені матеріали з опису Гуцульщини був іменованим членом Південно-Західного відділу Російського імператорського географічного товариства); Федькович – С. Смаль-Стоцький, чернівецький професор, громадсько-політичний і культурний діяч.

Для письменника було важливо, що ці контакти, свої на кожному етапі життя, не тільки підпорядковувалися високим демократично-культурницьким цілям, але й були пов'язані з літературою і творчою практикою, давали психологічну полегкість; за спостереженням І. Франка, тоді «таяв лід і душа поетова виявлялася зовсім свobodно і непримушено» (Франко 1980: с. 159). До продуктивних форм узаємодії належало спілкування Федьковича з його численними товаришами по жовнірській службі, селянами Сторонця-Путилова та навколишніх сіл, учителями та духівництвом Вижницького повіту, притім як православним, так і греко-католицьким, і спілкування навіть із чиновниками (як-от німцем, окружним ад'юнктом М. Ключігом, який допомагав письменникові в захисті інтересів селян у багатолітніх сервітутних процесах). Усе то були різні за тривалістю та глибиною стосунки – зосібна епізодичні, що, навіть маючи інструментальну спрямованість (на виконання соціально значущих завдань), примітні взаємною щирістю.

З роками критерії прийняття *Інших* у коло своїх діалогічних партнерів розширилися, демократизувалися, соціальний,

етнонаціональний чинник не відігравав при цьому жодної ролі. В особистісно-інтимному сегменті цього кола зафігурували дівчина польсько-німецького походження Емілія Марошані та циганка, можливо, на ім'я Цора: разом із друзями по військовій службі ця своєрідна етнодіада («панна та й циганка») закономірно перейшли в художню творчість письменника, висвітивши водночас автообраз у його бентежній проникливій сутності. Щодо військових «братчиків», то вони, попри свою зовнішню (статусну) нерівність із ним, походження з різних в етнічному плані земель, здається, бездоганно діалогізували зі своїм очільником: той як лідер продемонстрував не авторитарний, імперативний, а суб'єкт-суб'єктний стиль спілкування й отримав у відповідь гуманістичні цінності, якими дорожив понад усе.

Подібна феноменальна практика любові, милосердя, терпимості, навіть активної жертвності триває фактично до кінця у ставленні Федьковича до всіх представників простолюду незалежно від їхніх етнонаціональних, соціокультурних особливостей, віросповідання. Вона й визначила специфіку обговорюваного культурного коду, знайшла живий відгук у мемуаристиці та власних художніх писаннях. Ця практика була покликана духовно єднати людську спільноту, взаємозбагачувати кожного завдяки іншому культурному досвіду. Насправді ж через надмірну довірливість, ідеалізацію цих своїх партнерів Федькович у житті зіткнувся і з прикрими зразками ошуканства себе. Маємо на увазі, скажімо, наймита Юзя Огоновського, якому письменник подарував свій маєток у Сторонці та який і пізніше намагався перекладати на нього свої фінансові проблеми; суддю І. Левицького: він став чи не довічним Федьковичевим боржником, позаяк значна сума грошей, отриманих від продажу батькового маєтку в Чернівцях, назад до позичальника, здається, так і не повернулася. Виходить, діалог, навіть відбуваючись у культурі як сфері діяльності, системі суспільних цінностей, може й не перерости в повноцінний діалог культур саме через утилітарну людську природу, неспроможність (нездатність?) однієї зі сторін засвоїти культурну інвестицію *Іншого*.

Мусимо визнати, що комунікація Федьковича, може, не стільки із загалом, скільки з питомою інтелігенцією та й самим собою у другій половині життя (в середині 1860-х) значно

ускладнилася. Рідний Сторонець ніби забезпечував свободою та автономністю, проте означав неможливість вільно й ефективно діалогізувати з тими, хто знався на літературі. Різкий критичний відгук проти Федьковича в галицькій пресі на тлі відсутності компетентніших оцінок, на тлі інтриг, некоректного, іноді диктаторського поводження редакторів галицьких видань та інших осіб із його текстами (коли цілі добірки його віршів осідали невідомо в чийх шухлядах, де про них забувалось, «Буквар», перший такий підручник на Буковині, зазнав трирічних «ходінь по муках» та так і не побачив світ) були свідченнями недоброзичливості у середовищі інтелігенції, бюрократизації життя цього «цвіту нації», який навіть до того часу, за В. Стефаніком, «не виробив собі ні ідеалів, ні життєвих форм, характеристичних для неї» (Стефанік 1958: с. 145). Як переконався Федькович, зокрема, й під час чотирнадцяти чорних місяців 1872–1873 років, проведених у Львові на посаді редактора «Просвіти», інтелігенція ця ще була далека від народу. Все це спричинило не тільки підвищення рівня тривожності поета, але й девіантні форми його вербальної поведінки. «Та ціла Галичина най від мене раз навсігди щезає» (Федькович 1910: с. 182), – заявив він в одному з листів, тут же спробувавши чи то забрати назад цю різку демаркаційну риску, чи піддати її обговоренню: він русин і переконаний, що «з руськими людьми має дочиніння», до того ж він гуцул («Я загонистий... Ми, гуцули, всі такі» (Федькович 1910: с. 185–186).

Здобуте реноме об'єкта утрудненого спілкування призвело до того, що деякі представники галицької та й буковинської інтелігенції взялися сприймати контакти з Федьковичем як обтяжливі й навіть уникати їх, дарма що прагнення до спілкування з ними (попри підозріливість, інші хибні установки) на хвилях соціальної та й суто творчої активності у письменника тепер було більшими, ніж будь-коли. Проте навіть у Львові в час роботи Федьковича редактором «Просвіти» це ставлення багато в чому далеких від народу *Інших* не пов'язувалося з глибшим розумінням цього письменника (очевидними були стосунки пізнання й використання, панування й підкорення). Власне, тоді оприявнилися нижчі способи взаємин між культурами – утилітарний, псевдодіалогічний, але не повноцінний.

Під враженням мученицького відчуття духовної ізоляції для Федьковича починається самоізоляція ще там, у Львові, відтак у Сторонці та Чернівцях: самоізоляція фізична, супроводжувана втратою іноді навіть свого стійкого та глибокого інтересу до життя, людей, літератури – аж до витворення на галицькому терені за 15 літ до смерті «Мого завіщання» – і то в одежі німецької мови. З-під пера виходить сповнена розчарувань збірка «Дикі думи. Думав Гуцул-Невір», а в ній, мабуть, не випадкове обмовлення (під впливом теорії Е.-Р. Нойбауера) про половецьку генезу гуцулів – заради вочевидь усе ж проведення бодай штрих-пунктиром демаркаційної риски – *від* русинів.

Наступні багатолітні астрологічні студії геть не публічного Федьковича відбувалися тепер на ґрунті хіба жвавішої бесіди з книжками (раритетними працями з астрології, астрономії, староєгипетської теології, серед них манускриптами з IV століття, виданнями XVI–XVIII століть, спеціальними словниками тощо). У будь-якій формі ці та інші тексти компенсували Федьковичеві, зауважмо – дуже пильному читачеві, недоданий людьми дефіцит уваги і були формою справжнього діалогу культур. Адже кожен текст фактично спирається на свої попередні та наступні тексти, отже, діалогічний.

Федькович добре розумів цю концептуальну властивість тексту (іменував його писанням) і чи не тому з найбільшою одержимістю в житті віддавався творчості. Обмежена комунікація із сучасниками спонукала комунікувати з ними та всіма *Іншими* у творчості. Поміж тим письменник володів високим рівнем культурологічного мислення. Знаючи п'ять мов, він понад усе цінував рідну буковинсько-гуцульську говірку, всіма силами прагнув її закріплення в літературі, результативно приймав і транслював цінності рідної та чужих культур. Тож цілком може вважатися чи не найяскравішим носієм культурного коду своєї етноспільноти в якнайширший культурний контекст. І в будь-якому разі результативність виходу в інші (чужі) культурні площини залежала від рівня розуміння «свого», цінностей своєї спільноти і змісту свого зв'язку з нею.

- Дґдицькій, Б. (1862). Слово отъ издателя. В: Федькович, І. *Поезіи*. Львовъ : Типомъ Института Ставропигыйского, ч. 1, с. III–XVI.
- М. Р[удницький]. (1928). Великий гуцул. У 40-ліття смерти О. Ю. Федьковича. В: *Календар «Просвіти» на рік 1929*. Річник 51. Львів : (без вид-ва), с. 55–69.
- Маковей, О. (1911). *Житєпись Осипа Юрія Гординського-Федьковича*. Львів : З друк. НТШ, VI, 591 с.
- Стефаник, В. (1958). Поети і інтелігенція. В: Гуменюк, Г., Коржупова, А., Погребенника, Ф. та ін. (упор.). *Юрій Федькович в розвідках і матеріалах*. Київ : ДВХЛ, с. 145–146.
- Українка, Леся (1977а). Малороссийские писатели на Буковине. В: Українка, Леся. *Зібрання творів*. У 12 т. Т. 8: Літ.-крит. та публіц. статті. Редкол.: С. Шаблювський (голова) та ін. Київ : Наукова думка, с. 62–75
- Українка, Леся (1977б). Писателі-русини на Буковині. В: Українка, Леся. *Зібрання творів*. У 12 т. Т. 8: Літ.-крит. та публіц. статті. Редкол.: С. Шаблювський (голова) та ін. Київ : Наукова думка, с. 273–281.
- Федькович, О. Ю. (1910). *Писаня*. Перше повне і крит. вид. Т. 4: Матеріяли до житєписи Осипа Юрія Гординського-Федьковича. З першодр. і автогр. зібрав, упоряд. і пояснив О. Маковей. Львів : З друк. НТШ, XV, 653 с.
- Франко, І. (1980). Молодий вік Осипа Федьковича. В: Франко, І. *Зібрання творів*. У 50 т. Т. 27: Літ.-крит. праці (1886–1889). Редкол.: Є. Кирилюк (голова) та ін. Київ : Наукова думка, с. 149–164.
- Цимбалістий, Б. (1992). Родина і душа народу. В: *Українська душа*. Київ : Фенікс, 1992, с. 66–96.

SOCIOCOMMUNICATIVE PRACTICE OF YURIY FEDKOVYCH AS A DIALOGUE OF CULTURES

Lidiia Kovalets

orcid.org/0000-0003-3022-522X

l.kovalets@chnu.edu.ua

Department of Ukrainian Literature

Yuriy Fedkovych Chernivtsi National University

2 Kotsiubynsky Street, 58002, Chernivtsi, Ukraine

Abstract. The history of Yuriy Fedkovych is represented not so much in a global sense as in an existential one – considering that every individual we communicate with represents a new distinct culture. Initially, the specific system of the writer’s connections with his closest environment, especially his father, A. Hordynsky de Fedkovych, is examined, indicating the validity of purely ethnic peculiarities of Bukovynian Hutsuls’ communication in the discussed situation and the “textual”, dialogic openness of Y. Fedkovych’s literary and public activities to

Others. Then, various forms of the artist's relationships with Others are distinguished. These are primarily relationships of unity, dialogic communication, subordinated to high democratic-cultural goals and connected with literature and creative practice. This refers to contacts with his sister Mariia, selected representatives of creative intelligentsia (R. Rothkühl, E.-R. Neibauer, A. Kobylansky and K. Horbal, E. Maroshani, D. Taniachkevych, M. Drahomanov, S. Smal-Stotsky). In relationships with peasants and fellow soldiers, Y. Fedkovych similarly demonstrated not an authoritarian, imperative, but a subject-to-subject style of communication and received high humanistic values in return. However, sometimes these dialogues, due to the utilitarian human nature of some Others, were unable to develop into a full-fledged dialogue of cultures. The circumstances of Y. Fedkovych's complicated communication with the native intelligentsia and himself in the second half of his life (from the mid-1860s) are examined, which was a reaction to lower forms of relationships between communicants – pseudo-dialogical, even utilitarian, but not complete. Then, conversations with books compensated for the deficit of human attention, which was a form of genuine dialogue of cultures. It is concluded that Y. Fedkovych's limited communication with contemporaries largely prompted him to communicate with them and all Others through his creative work. The writer possessed a high level of culturological thinking, effectively received and transmitted values of native and foreign cultures, thus he can be considered perhaps the brightest carrier of his ethnic community's cultural code into the broadest cultural context.

Keywords: Yuriy Fedkovych; dialogue of cultures; problematics of Y. Fedkovych's relationships with contemporaries; artist and his communicative experience.

References

- Didytsky, B. (1862). Slovo ot izdatelia [Word from the publisher]. In: Fedkovych, I. *Poezii* [Poetry]. Lviv : Tipom Instituta Stavropigyiskogo, part 1, pp. III-XVI. (in Ukrainian).
- M. R[udnytsky]. (1928). Velykyi hutsul. U 40-littia smerty O. I. Fed'kovycha [Great Hutsul. On the 40th anniversary of O. Y. Fedkovych's death]. In: *Kalendar "Prosvity" na rik 1929* [Calendar of "Prosvita" for 1929]. Iss. 51. Lviv , pp. 55–69. (in Ukrainian).
- Makovei, O. (1911). *Zhytiepys Osypa Iuriia Hordyns'koho-Fed'kovycha* [Biography of Osyp Yuriy Hordynsky-Fedkovych]. Lviv : Z drukarni NTSh, VI, 591 p. (in Ukrainian).
- Stefanyk, V. (1958). Poety i intelihentsiia [Poets and intelligentsia]. In: Humeniuk, H., Korzhupova, A., Pohrebennyk, F. et al. (eds). *Iurii Fed'kovych v rozvidkakh i materialakh* [Yuriy Fedkovych in research and materials]. Kyiv : DVKhL, pp. 145–146. (in Ukrainian).
- Ukrainka, Lesya (1977). *Malorossiiskie pisateli na Bukovine* [Little Russian writers

- in Bukovyna]. In: Ukrainka, Lesya. *Zibrannia tvoriv* [Collected works]. In 12 volumes. Vol. 8: Literary-critical and journalistic articles. Kyiv : Naukova dumka, pp. 62–75. (in Russian).
- Ukrainka, Lesia (1977). Pysateli-rusyny na Bukovyni [Ruthenian writers in Bukovyna]. In: Ukrainka, Lesia. *Zibrannia tvoriv* [Collected works]. In 12 volumes. Vol. 8: Literary-critical and journalistic articles. Kyiv : Naukova dumka, pp. 273–281. (in Ukrainian).
- Fedkovych, O. Y. (1910). *Pysania* [Writings]. First complete and critical edition. Vol. 4 : Materiialy do zhytiepysy Osypa Iuriia Hordynskoho-Fed’kovycha [Materials for the biography of Osyp Yuriy Hordynsky-Fedkovych]. Collected, arranged and explained by O. Makovei. Lviv : Z drukarni NTSh, XV, 653 p. (in Ukrainian).
- Franko, I. (1980). Molodyi vik Osypa Fed’kovycha [Young age of Osyp Fedkovych]. In: Franko, I. *Zibrannia tvoriv* [Collected works]. In 50 volumes. Vol. 27: Literary-critical works (1886–1889). Kyiv : Naukova dumka, pp. 149–164. (in Ukrainian).
- Tsymbalisty, B. (1992). Rodyna i dusha narodu [Family and soul of the nation]. In: *Ukraïns’ka dusha* [Ukrainian soul]. Kyiv : Feniks, pp. 66–96. (in Ukrainian).

Suggested citation

Kovalets, L. (2024). Sotsiokomunikatyvna praktyka Iuriia Fed’kovycha iak dialoh kul’tur [Sociocommunicative Practice of Yuriy Fedkovych as a Dialogue of Cultures]. *Pitannâ literaturoznavstva*, no. 110, pp. 7–18. (in Ukrainian). <http://doi.org/10.31861/pytlit2024.110.007>

Стаття надійшла до редакції 12.11.2024 р.
Стаття прийнята до друку 16.12.2024 р.